

HÅKAN ABENIUS

* 7.5.1902 † 7.2.1981

När Håkan Abenius vid bolagsstämman 1966 avtackades efter sina aderton år som verkställande direktör i Stora Kopparberg framhöll ordföranden att Abenius' tid i företaget sannolikt varit den mest aktiva perioden under dess långa historia. Det var inga överord.

Håkan Abenius hade kommit till företaget 1939 som direktör och chef för Falu gruva och kopparverk. Han var då 37 år gammal. Hade han genast tagit itu med stora arbetsuppgifter. Viktigast var utvidgningen och ombyggnaden av svavelsyrafabriken. Det blev ett mönstergillt genomfört arbete.

År 1946 hade Håkan Abenius sedan utsetts till bolagets vice verkställande direktör. Det skedde i en problemfylld tid, då stora förändringar och utbyggnader var aktuella inom bolaget. En plan innebärande en fördubbling av Domnarvets produktion höll på att förverkligas. I Söderfors skulle valsverk och smedja förnyas. Gruvdriften skulle byggas ut. Det snabbt ökande behovet av kraft skulle täckas genom nya anläggningar.

Två år senare blev han verkställande direktör och fick som sådan tillfredsställelsen att se de omfattande planerna förverkligade.

I Domnarvet nådde man sedermera kvantiteter tillverkat stål, som vida överträffade det ursprungligen uppsatta målet. – Under 1950-talets första hälft

började också de stora utbyggnaderna av skogsindustrin. Det gällde både pappersbruket i Kvarnsveden, där en ny stor maskin installerades, och cellulosafabrikerna i Skutskär. Bolagets energitillgångar ökades på ett avgörande sätt genom tillkomsten i slutet på 1950-talet av Trängslets kraftverk med dess märkliga jord- och stenfyllnadsdamm och genom den därpå följande utbyggnaden av Österdalälven.

År 1958 kunde Håkan Abenius konstatera att Stora Kopparberg under den senast föregående tioårsperioden expanderat mer än dubbelt så mycket som landets industri i genomsnitt. Verksamheten hade inte bara nått större volym, bolaget hade också vunnit i styrka.

Stora Kopparberg växte också på andra sätt. En skogsindustri etablerades i Nova Scotia, Kanada. Stjernfors-Ställdalen, Wikmanshytte Bruk och Grycksbo Pappersbruk förvärvades.

Bakom de siffror och data, som ledde fram till det framgångsrika slutresultatet, hade legat ett ofta komplicerat och problematiskt händelseförlopp. I Domnarvet hade det varit fråga om att gå in för en helt ny, epokgörande metod för färskning av tackjärn, men kanske främst en koncentration av tillverkningsprogrammet, som inneburit en målmedveten satsning på *en* produkt, tunnplåt, och från denna förädlade produkter. Det var tack vara detta beslut, fattat på 1950-talet, som Domnarvet i den svåra kris, som drabbade stålhanteringen tjugo år senare, stod som det handelsstålverk i landet som hade det utan jämförelse bästa produktprogrammet.

Uppgiften att göra anläggningarna i Nova Scotia rationella och effektiva blev tung och svår och kom att bereda Håkan Abenius stora bekymmer. Det är vemodigt att konstatera, att han inte under sin aktiva tid fick uppleva det djärva initiativets slutliga framgång.

Det skulle vara lockande att fortsätta betraktelserna över de 18 händelserika åren.

Överhuvud taget är det lätt att vid beskrivningen av en livsgärning som Håkan Abenius' förledas att uttrycka den i producerade ton och fullföljda byggnadsföretag. Människan döljs och glöms bakom verket. I Håkan Abenius' fall är det särskilt lätt hänt och det av flera skäl. Han var en arbetsmänniska som få och lät sig i hög grad absorberas av sina uppgifter. Därtill var han en tillbakadragen och blygsam person som föredrog att låta sina gärningar tala.

Vid hans avgång skrev dåvarande chefredaktören för Dala-Demokraten bl. a.: »Endast få har gjort så mycket för så många med så få ord som disponent Abenius.»

Ombedd att själv kommentera sin yrkesinsats inskränkte sig Abenius till att påpeka att han haft konjunkturen med sig och haft stöd av en bra personal.

Håkan Abenius tillämpade en ledarstil, som hade sin upphovsman i bolagets legendariske chef under mellankrigstiden, Emil Lundqvist. Den innebar tillbakadragenhet, nästan anonymitet. Abenius ledde sitt stora företag med enkla precisa direktiv inom ramen för klart formulerade allmänna målsättningar. Ett sådant arbetssätt uteslöt inte dynamik, men eliminerade i möjligaste mån ryckighet i verksamheten.

Håkan Abenius blev med rätta bekant för sin fåordighet, inte minst såsom offentlig talare. De tretton ord, med vilka han hälsade gästerna i Domnarvet välkomna vid bolagets 600-årsjubileum, kom att leva i minnet. Men de var uppriktigt menade och räckte bra för att göra festen lyckad. Abenius talade och skrev med starkt sinne för det väsentliga och för ordens valör. När han vid en bolagsstämma klart och koncist på en kvart redogjort för bolagets verksamhet under året och för framtidsutsikterna, tyckte sig auditoriet ha fått en bred översikt om väsentligheter. När ordföranden frågade om någon hade någon fråga, följde tystnad. Efter en stund hördes en röst: »Nej, men kan man få applådera?» Det fick man inte.

Tillbakadragenhet och fåordighet gav Håkan Abenius ett oförtjänt ryckte för otillgänglighet och kyla. Det är sant att han förvisso inte var vad man kallar en frodig personlighet. Han var heller inte särskilt lätt att snabbt komma in på livet. Men i en mindre krets bland vänner var han inte alls fåordig eller sluten. Tvärtom berättade han frimodigare och personligare än de flesta om sina upplevelser. Vid sådana tillfällen, och de var många, visade han både humor och ett betydande mått av självironi. Kanske var det egentligen bara så, att han teg när han inte hade något särskilt att säga. Det skulle kanske inte bli någon katastrof om denna vana vore mera utbredd.

Håkan Abenius hade ett sällsynt klart och redigt intellekt. Han var en sällsynt rättrådig person. Men dessutom var han en varm och känslig människa, vilket bl. a. tog sig uttryck i stor omtanke om medarbetarna.

Det må också sägas att Håkan Abenius visst inte var tillbakadragen i den meningen, att han drog sig undan uppdrag och arbetsuppgifter även utanför Stora Kopparberg. Han ställde utan tvekan upp som talare när han blev ombedd, och han hade ett stort antal uppdrag. Han var t. ex. ordförande i Industriförbundet och fullmäktiges ordförande i Jernkontoret. Han var ledamot av ett tiotal styrelser och ordförande i två, Fosfatbolagets och Nitro Nobels.

Håkan Abenius var född 1902. Innan han kom till Stora Kopparberg hade han varit anställd såsom biträdande ingenjör vid Saxberget, platschef i Orijärvi och Ryllshytte gruvor och förste gruvingenjör i Boliden 1935–1938.

I vårt gille var han, innan han bröts ner av den svåra sjukdom som skulle ända hans liv, en ofta sedd och högt uppskattad medlem. Han innehade sedan 1965 dess högsta länk. I vårt minne kommer han att leva som en man av högsta moraliska halt, en rättrådig, rättfram och vänsäll människa.

Sancte Örjens Gilles högtidsdag den 23 april 1981.

Sven Rydberg